

УДК 342.9

Оскар ДМИТРАХ

Національний університет “Львівська політехніка”,
аспірант Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
oskar.o.dmytrakh@lpnu.ua
ORCID: 0009-0000-1543-7406

ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК СПОСІБ ЗАПОБІГАННЯ БУЛІНГУ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

<http://doi.org/10.23939/law2025.47.090>

© Дмитрах О., 2025

У статті з’ясовано, що сучасне освітнє середовище є одним з основних компонентів, на якому має бути побудована політика закладу освіти з метою забезпечення необхідних умов, засобів і технологій для навчання учнів, освітян, батьків як у приміщенні навчального закладу, так і за його межами. Зазначено, що формування безпечного освітнього середовища є превентивним заходом для запобігання насильству, булінгу та іншим негативним явищам у закладах освіти.

Зазначено, що обов’язок керівництва закладів освіти – сформувати таке середовище, в якому не буде жорстокого поводження з дитиною. Звернено увагу, що до механізмів запобігання булінгу належать повідомлення учасників освітнього процесу про можливість звернення із заявою про булінг до керівництва школи. Таке інформування має відбуватися як на офіційних сайтах закладів освіти, так і під час різних заходів, акцій, тренінгів та під час уроків. Крім того, керівництво закладу освіти має сформувати спеціальну комісію, яка буде розглядати усні та письмові повідомлення про поводження, яке ж жорстоким. Крім того, доступною має бути інформація про можливість проходження певних реабілітаційних програм для осіб, які стали жертвами булінгу чи свідками жорстокого поводження.

Наголошено на тому, що одним з основних обов’язків керівництва навчальних закладів є письмове повідомлення про насильство або жорстоке поводження з дитиною до територіального (відокремленого) підрозділу поліції (районного управління (відділу) поліції) за місцем розташування закладу освіти.

Зроблено висновки, що створення безпечного освітнього середовища, яке буде комфортним для навчання та перебування усіх учасників освітнього процесу, це безперервний процес, адже заклади освіти повинні реагувати на нові виклики життя в суспільстві та створювати безпечні умови для розвитку особистості в освітньому середовищі.

Ключові слова: булінг, цькування, освітнє середовище, адміністративна відповідальність, безпека, превентивний захід для запобігання булінгу.

Постановка проблеми. Освіта – є важливою складовою частиною життя кожної людини, адже досить багато часу дитина проводить саме в закладах освіти, здобуваючи загальні та спеціальні знання для подальшого життя в суспільстві. Дорослі (вчителі, дирекція, батьки) також є учасниками освітнього процесу і відповідно на них покладаються обов’язки спостереження за атмосферою в класі чи аудиторії, щоб не було проявів цькування серед тих, хто навчається. Проте, на жаль, є випадки,

коли дорослі також піддаються булінгу з боку дирекції чи учнів, або навпаки є тими, хто завдає шкоди і негативно психологічно чи психічно впливає на когось з учнів. З початком повномасштабного вторгнення росії на територію України з'явилися нові підстави для непорозуміння між учасниками освітнього середовища. І нетерпимість, яка спровокована також психологічним напруженням через воєнні дії, сприяє тому, що булінг стає жорстокішим та агресивнішим.

Стан дослідження проблеми. За різними статистичними даними, діти в закладах освіти чи інших виховних центрах, гуртах, закладах позашкільної освіти від 50 до 70 % натрапляють на прояви булінгу. Тому питання формування безпечного освітнього середовища як превентивного заходу для запобігання насильству, булінгу та іншим негативним явищам у закладах освіти досліджувалось різними вченими з різних галузей науки. Зокрема, ці питання розглядали О. Петренко, О. Булейко, О. Юшкевич, Є. Соболев, Н. Лесько, М. Денисюк та інші.

Метою статті є аналіз поняття безпечного освітнього середовища з метою запобігання проявам булінгу в закладах освіти.

Виклад основного матеріалу. Сучасне освітнє середовище є одним з дев'яти основних компонентів, на яких побудована Концепція Нової української школи. У цій Концепції передбачено, що освітнє середовище – це таке середовище, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, освітян, батьків не лише в приміщенні навчального закладу [1, с. 7]; також це середовище, яке буде з-поміж іншого допомагати створити новітні інформаційно-комунікаційні технології [1, с. 15]. Зокрема, це проявилось в тому, що на офіційних інтернет сторінках закладів освіти доступною є інформація про алгоритм звернення і розгляду заяв про булінг, а також, з жовтня 2024 року Міністерство освіти і науки України на сайті АІКОМ додало функцію “Повідомити про булінг” [2]. Це важлива функція, про яку варто під час навчальних заходів доводити до відома всіх учасників процесу, адже жертви булінгу часто бояться звернутися до дорослих по допомогу та захист. І тільки тоді, коли вже інформація виходить за межі вузького кола осіб, потрапляє в соціальні мережі чи іншим чином отримує розголос – тоді відбувається реакція дирекції, органів опіки та піклування та інших суб'єктів, які б мали попередити та запобігти булінгу.

Освітнє середовище – це поняття досить широке, яке немає однозначного визначення. Детально про різні позиції вчених описала у своїй статті проф. О. Петренко, яка зазначила, що на сучасному етапі освітнє середовище позначає як природне, так і штучно створене оточення суб'єктів освітнього процесу. Це оточення інтегрує зміст і засоби освіти, спрямовані на стимулювання продуктивної творчої діяльності та всебічного розвитку особистості. Крім того, воно містить педагогічні умови, різноманітні ситуації та систему міжособистісних взаємодій, що формуються в межах спільної педагогічної та навчальної діяльності. Аналізуючи різні визначення, О. Петренко зазначає, що можна виокремити такі ознаки освітнього середовища, зокрема, системну природу освітнього середовища, що характеризується взаємодією численних елементів та їхньою інтеграцією у цілісний комплекс, та соціально-формувальну функцію освітнього середовища, ключовою метою якого є забезпечення соціокультурної та світоглядної адаптації індивіда до світу, і навпаки. Також освітнє середовище виступає не лише як умова, але й як інструмент виховання (як суспільного феномену), навчання (як предмета спільної педагогічної діяльності) та розвитку (як процесу трансформації соціального індивіда в особистість, а спільноти – у суспільство) [3].

Отож освітнє середовище має бути безпечним для учнів, батьків учнів, студентів, учителів, викладачів і усіх, хто працює, забезпечує, контролює чи дотично належить до цієї системи. На законодавчому рівні у 2018 році було прийнято Закон України № 2657-VIII Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню), яким передбачено було зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення, а саме було доповнено цей Кодекс статтею 174-4, яка передбачає адміністративну відповідальність учасників освітнього процесу за булінг (цькування) [4].

Однією з проблем, з якою стикаються на практиці, суддя Верховного Суду Ольга Булейко називає неправильну кваліфікацію вчинюваних діянь, коли замість кваліфікувати протиправні дії за частиною 3 або 4 статті 173-4 КУпАП (булінг (цькування) учасника освітнього процесу) поліцейські кваліфікують дії винних за частиною 3 статті 184 КУпАП (невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей) [5]. Тому, очевидно, щоб запобігти таким помилкам у правоохоронній діяльності та врегулювати і розмежувати ці правопорушення, у 2024 році було прийнято Закон України № 3792-IX “Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми”, яким було внесено зміни до Закону України № 2402-III “Про охорону дитинства”, в частині створення механізмів унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми. А саме, в ст. 10-1 законодавець закріпив обов'язок керівників та працівників різних центрів, закладів, установ, об'єднань, колективів, де перебувають діти, сформулювати таке середовище, в якому не буде жорстокого поводження з дитиною. Зокрема, до таких механізмів належать можливість звернення із заявою про булінг до керівництва школи, розгляд усних та письмових повідомлень про поводження, яке є жорстоким, допомагає та інформує про можливість проходження певних реабілітаційних програм для осіб, які стали жертвами булінгу чи спостерігачами жорстокого поводження, залучення за потреби працівників Національної поліції та Служби у справах дітей [6].

У своєму Листі від 03.02.2025 р. (Вих. № 25/0365-05) освітній омбудсмен роз'яснив обов'язки засновника закладу освіти та керівника закладу освіти, а також різницю між поняттями “булінг і жорстоке поводження”, нагадавши норми закону, які закріплюють ці поняття [7]. Згідно зі статтею 1 Закону України “Про охорону дитинства”, булінг (цькування) визначається як будь-яке умисне діяння (дія або бездіяльність) психологічного, фізичного, економічного чи сексуального характеру, що здійснюється систематично. Це діяння може вміщати використання засобів електронних комунікацій. Суб'єктом булінгу є особа, що вчиняє його стосовно дитини, з якою вони є учасниками одного колективу, або дитина стосовно іншого учасника того ж колективу. Наслідком булінгу є порушення прав, свобод, законних інтересів потерпілої особи та/або перешкоджання виконанню нею визначених законодавством обов'язків.

Жорстоке поводження з дитиною, відповідно до статті 1 Закону України “Про охорону дитинства”, охоплює будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства. Це поняття охоплює домашнє насильство, насильство за ознакою статі, а також такі форми цькування, як булінг та мобінг. Крім того, до жорстокого поводження належать будь-які незаконні угоди стосовно дитини, зокрема вербування, переміщення, переховування, передача або одержання дитини, вчинені з метою експлуатації, із застосуванням обману, шантажу чи експлуатації вразливого стану дитини [8]. Отже, булінг в освітньому середовищі є частиною жорстокого поводження, однак адміністративна відповідальність передбачена окремою статтею Кодексу України про адміністративні правопорушення, тому правильна кваліфікація правопорушення і реальне притягнення до відповідальності за такі діяння є дуже важливим.

Також освітній омбудсмен Надія Лещик наголошує на обов'язку керівника закладу освіти, незалежно від організаційно-правового статусу та форми власності, письмового інформування уповноваженого підрозділу Національної поліції України та служби у справах дітей про надходження усних або письмових заяв (скарг, повідомлень) щодо випадків насильства або жорстокого поводження з дитиною, включно з булінгом. Національна поліція також роз'яснила, що керівники закладів освіти повинні скеровувати письмове повідомлення про насильство або жорстоке поводження з дитиною до територіального (відокремленого) підрозділу поліції (районного управління (відділу) поліції) за місцем розташування закладу освіти незалежно від того, чи закріплений за закладом загальної середньої освіти поліцейський служби освітньої безпеки Національної поліції України [7].

Наприклад, є чітко передбачені законодавством обов'язки керівників закладів освіти щодо протидії булінгу. Це, зокрема, Постанова Касаційного адміністративного суду в складі Верховного Суду від 23.06.2022 р. (справа № 640/12485/20). Предметом розгляду в цій справі є розпорядження Державної служби якості освіти України № 01-13/32-р від 06.12.2019, що стосується усунення

виявлених порушень у діяльності спеціалізованої школи II–III ступенів № 159 з поглибленим вивченням англійської мови м. Києва. Зазначене розпорядження зобов'язувало заклад освіти усунути низку недоліків у сфері освітньої діяльності, виявлених під час позапланової перевірки. Директор школи, якого звільнили за наслідками перевірки, оскаржував правомірність такого розпорядження. Підставою для такої позапланової перевірки закладу освіти було звернення до Державної служби якості освіти України матері, сина котрої відрахували з цієї школи. У цьому зверненні заявниця зазначала про можливі порушення законодавства директором спеціалізованої школи № 159 під час процедури відрахування її сина, із закладу освіти. Заявниця стверджувала, що такі дії порушили право її сина на здобуття повної загальної середньої освіти.

За результатами проведеної перевірки Державна служба якості освіти України склала відповідний акт (розпорядження) про усунення виявлених порушень. Зокрема, серед переліку недоліків (пункт 2 оскаржуваного розпорядження) було відзначено відсутність на офіційному вебсайті школи такої інформації: освітньої програми, що реалізується в закладі; переліку освітніх компонентів, передбачених відповідною освітньою програмою; річного звіту про діяльність школи; переліку додаткових освітніх та інших послуг, їх вартості, порядку надання та оплати; плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню); порядку подання та розгляду заяв про випадки булінгу (з дотриманням конфіденційності); порядку реагування на доведені випадки булінгу та відповідальності осіб, причетних до цькування; кошторису та фінансового звіту про надходження та використання всіх отриманих коштів. Вказані порушення є прямою вимогою абзацу 7 частини 2 статті 30 Закону України “Про освіту” [9]. У цій справі Верховний Суд дійшов висновку, що право судового оскарження рішень органів державного нагляду (контролю) надано лише суб’єктові господарювання, а не третім особам, яким, у цій ситуації, є директор школи. Тобто відповідно до ст. 20 Закону України “Про правові засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності” треті особи мають право: бути присутніми під час здійснення заходів державного нагляду (контролю); ознайомлюватися з документами та матеріалами, що стосуються здійснення державного нагляду (контролю); представляти інтереси суб’єктів господарювання перед органами державного нагляду (контролю) в порядку, встановленому законом; здійснювати інші дії в інтересах суб’єктів господарювання [10]. Однак оскаржувати рішення органів державного нагляду (контролю) надано лише суб’єктові господарювання.

Судами попередніх інстанцій було встановлено, що Державна служба якості освіти України, яка виступає відповідачем у цій справі, не здійснювала публічно-владних управлінських функцій безпосередньо щодо позивача (директора школи). Звільнення позивача з посади відбулося на підставі наказу, що був прийнятий відповідно до висновків проведеної перевірки. Отже, оскаржуваний наказ Державної служби якості освіти України кваліфікується як акт індивідуальної дії, який не порушує безпосередніх, конкретних прав чи обов’язків позивача. Відповідно, це не створює для нього права на судовий захист шляхом подання цього адміністративного позову [9].

Вказана справа є прикладом того, що під час планових та позапланових перевірок закладів освіти органи державного контролю за якістю освіти перевіряють також атмосферу, в якій навчаються діти, документацію та інформацію на сайті, зокрема, чи можна безпечно подати заяву (чи скаргу) про цькування, булінг, про те, як проводиться розгляд заяв, хто входить в комісію і які результати перевірок заяв тих, хто піддається булінгу (цькуванню) у закладі освіти.

Висновки. Варто розуміти, що створення безпечного освітнього середовища, яке буде комфортним для навчання та перебування усіх учасників освітнього процесу – це безперервний процес. Адже заклади освіти повинні реагувати на нові виклики життя в суспільстві. Проблема розвитку особистості в освітньому середовищі є надзвичайно актуальною для всіх рівнів освіти – від дошкільної до вищої. Питання ефективності освітнього середовища, його взаємодії із соціальними та культурними процесами, а також з особистістю, залишаються пріоритетними напрямками для подальших наукових досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої освіти. Рішення Колегії МОН 27.10.2016 р. Міністерство освіти і науки України: офіційний вебсайт. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (Дата звернення: 25.05.2025).
2. Безпечно повідомити про булінг у школі стало набагато простіше. Опубл. 11.10.2024 р. Міністерство освіти і науки України: офіційний вебсайт. URL: https://mon.gov.ua/news/bezpechno-povidomyty-pro-bulinh-u-shkoli-stalo-nabahato-prostishe?utm_source=chatgpt.com (Дата звернення: 25.05.2025).
3. Петренко О. Б. (2018). Дефініція і сутнісне наповнення поняття “освітнє середовище” у контексті сучасної освітньої парадигми. Інноватика у вихованні. Вип. 7(2). С. 6–16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inuv_2018_7%282%29__3 (Дата звернення: 25.05.2025).
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню): Закон України від 18 грудня 2018 року № 2657-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19#Text> (Дата звернення: 28.05.2025).
5. Суддя ККС ВС розповіла про судову практику у справах щодо булінгу. Опубл. 20.05.2021. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1123260/> (Дата звернення: 28.05.2025).
6. Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми: Закон України від 6 червня 2024 року № 3792-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-20#Text> (Дата звернення: 28.05.2025).
7. Про набрання чинності Закону України “Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми”. Лист Освітнього омбудсмена Органам управління освітою та закладам освіти. Вих. № 25/0365-05 від 03.02.2025. URL: <https://pano.pl.ua/wp-content/uploads/2025/03/Lyst-osvitnij-ombudsmen-vid-03.01.2025.pdf> (Дата звернення: 30.05.2025).
8. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 року № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> (Дата звернення: 30.05.2025).
9. Постанова Касаційного адміністративного суду в складі Верховного суду від 23.06.2022 р. (справа № 640/12485/20). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104904386> (Дата звернення: 30.05.2025).
10. Про правові засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 5 квітня 2007 року № 877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text> (Дата звернення: 30.05.2025).

REFERENCES

1. *Nova ukrainska shkola: Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi osvity* [New Ukrainian School: Conceptual Foundations for Reforming Secondary Education]. Rishennia Kolehii MON 27.10.2016 r. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy: ofitsiyni veb-sait. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (Accessed: 25.05.2025). [In Ukrainian].
2. *Bezpechno povidomyty pro bulinh u shkoli stalo nabahato prostishe* [It has become much easier to safely report bullying at school]. Opubl. 11.10.2024 r. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy: ofitsiyni veb-sait. Retrieved from: https://mon.gov.ua/news/bezpechno-povidomyty-pro-bulinh-u-shkoli-stalo-nabahato-prostishe?utm_source=chatgpt.com (Accessed: 25.05.2025). [In Ukrainian].
3. Petrenko, O. B. (2018). *Definitsiia i sutnisne napovnennia poniattia “osvitnie seredovyshche” u konteksti suchasnoi osvitnoi paradyhmy* [Definition and essential content of the concept of “educational environment” in the context of the modern educational paradigm]. Innovatyka u vykhovanni. Vyp. 7(2). P. 6–16. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inuv_2018_7%282%29__3 (Accessed: 25.05.2025). [In Ukrainian].
4. *Pro vnesennia zmin do deiakikh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo protydyi bulinhu (tskuvanniu)* [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding Countering Bullying]: Zakon Ukrainy vid 18 hrudnia 2018 roku No. 2657-VIII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19#Text> (Accessed: 28.05.2025). [In Ukrainian].
5. *Suddia KKS VS rozpovila pro sudovu praktyku u spravakh shchodo bulinhu* [The judge of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court spoke about judicial practice in cases involving bullying]. Opubl. 20.05.2021. Retrieved from: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1123260/> (Accessed: 28.05.2025). [In Ukrainian].
6. *Pro vnesennia zmin do deiakikh zakoniv Ukrainy shchodo zapobihannia nasylstvu ta unemozhlyvlennia zhorstokoho povodzhennia z ditmy* [On Amendments to Certain Laws of Ukraine on the Prevention of Violence and

the Elimination of Cruel Treatment of Children]; Zakon Ukrainy vid 6 chervnia 2024 roku No. 3792-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-20#Text> (Accessed: 28.05.2025). [In Ukrainian].

7. **Pro nabrannia chynnosti Zakonu Ukrainy “Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakoniv Ukrainy shchodo zapobihannia nasyilstvu ta unemozhlyvlennia zhorstokoho povodzhennia z ditmy”** [On the entry into force of the Law of Ukraine “On Amendments to Certain Laws of Ukraine on the Prevention of Violence and Cruel Treatment of Children”]. Lyst Osvitnoho ombudsmena Orhanam upravlinnia osvitoiu ta zakladam osvity. Vyk. No. 25/0365-05 vid 03.02.2025. Retrieved from: <https://pano.pl.ua/wp-content/uploads/2025/03/Lyst-osvitnij-ombudsmen-vid-03.01.2025.pdf> (Accessed: 30.05.2025). [In Ukrainian].

8. **Pro okhoronu dytynstva** [On the Protection of Children]; Zakon Ukrainy vid 26 kvitnia 2001 roku No. 2402-III. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> (Accessed: 30.05.2025). [In Ukrainian].

9. **Postanova Kasatsiinoho administratyvnoho sudu v skladі Verkhovnoho sudu** [Resolution of the Cassation Administrative Court within the Supreme Court] vid 23.06.2022 r. (sprava No. 640/12485/20). Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104904386> (Accessed: 30.05.2025). [In Ukrainian].

10. **Pro pravovi zasady derzhavnoho nahliadu (kontroliu) u sferi hospodarskoi diialnosti** [On the legal basis for state supervision (control) in the field of economic activity]; Zakon Ukrainy vid 5 kvitnia 2007 roku No. 877-V. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text> (Accessed: 30.05.2025). [In Ukrainian].

Дата надходження статті: 05.06.2025 р.

Oskar DMYTRAKH

Lviv Polytechnic National University,
Educational and Research Institute of Law,
Psychology and Innovative Education,
Postgraduate student
oskar.o.dmytrakh@lpnu.ua
ORCID: 0009-0000-1543-7406

CREATING A SAFE EDUCATIONAL ENVIRONMENT AS A WAY TO PREVENT BULLYING IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article clarifies that the modern educational environment is one of the main components on which the policy of an educational institution should be based in order to provide the necessary conditions, means, and technologies for teaching students, educators, and parents, both within and outside the educational institution. It is noted that the creation of a safe educational environment is a preventive measure to prevent violence, bullying, and other negative phenomena in educational institutions.

It is noted that the management of educational institutions has a duty to create an environment in which there is no cruel treatment of children. It is noted that mechanisms for preventing bullying include informing participants in the educational process about the possibility of reporting bullying to the school administration. Such information should be provided both on the official websites of educational institutions and at various events, campaigns, trainings, and during lessons. In addition, the management of the educational institution should form a special commission to consider verbal and written reports of abusive behavior. Furthermore, information should be available on the possibility of undergoing certain rehabilitation programs for persons who have been victims of bullying or witnesses of abusive behavior.

Emphasis was placed on the fact that one of the main responsibilities of educational institution administrators is to report violence or cruel treatment of children in writing to the local (separate) police unit (district police department) at the location of the educational institution.

It was concluded that creating a safe educational environment that is comfortable for all participants in the educational process to learn and stay in is a continuous process, as educational institutions must respond to new challenges in society and create safe conditions for personal development in the educational environment.

Keywords: bullying, harassment, educational environment, administrative responsibility, safety, preventive measures to prevent bullying.